

Nr 22

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av proposition med förslag till lag angående ändring i lagen om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar (i viss del).

Ärendet

I detta utlåtande behandlas *proposition nr 126* (just.-dep.) såvitt avser förslag att 21 § lagen den 28 maj 1937 (nr 249) om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar från och med den 1 juli 1968 skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges samt att 22 § i lagen från och med samma dag skall upphöra att gälla.

(Nuvarande lydelse)

21 §

Beträffande handlingar, vilka i andra fall än eljest i denna lag sägs röra statlig utredning, kontroll eller stödverksamhet med avseende å produktion, handel, bankrörelse, försäkringsrörelse eller transportverksamhet eller eljest med avseende å näringslivet, äger Konungen, i den mån de innefatta sådana upplysningar om enskilda företags eller sammanslutningars affärs- eller driftförhållanden, vilkas offentliggörande kan lända vederbörande företag eller sammanslutning till men, förordna, att handlingarna ej må utlämnas förrän viss tid, högst tjugu år, förflutit från deras datum.

(Föreslagen lydelse)

Beträffande handlingar, vilka i andra fall än eljest i denna lag sägs röra statlig utredning, kontroll eller stödverksamhet med avseende å produktion, handel, bankrörelse, försäkringsrörelse eller transportverksamhet eller eljest med avseende å näringslivet, äger Konungen, i den mån de innefatta sådana upplysningar om enskilda företags eller sammanslutningars affärs- eller driftförhållanden *eller om enskilda personers, företags eller sammanslutningars uppfinningar eller forskningsresultat*, vilkas offentliggörande kan lända vederbörande *person*, företag eller sammanslutning till men, förordna, att handlingarna ej må utlämnas förrän viss tid, högst tjugu år, förflutit från deras datum.

Inledning

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Kling, anför i propositionen inledningsvis följande.

Bihang till riksdagens protokoll 1968. 5 saml. 2 avd. Nr 22

Förändringar inom statlig och kommunal verksamhet aktualiserar tid efter annan ändringar i sekretesslagen. Även i år föreligger behov att ändra sekretesslagen på vissa punkter. Dessa ändringar gäller så skilda ämnen som behovet av sekretesskydd för vissa psykologiska undersökningar i allmän verksamhet (I), möjligheterna att något begränsa nuvarande sekretess beträffande uppgifter i centrala företagsregistret i syfte att främja statistikproduktion, forskning och planeringsarbete (II), behovet att utvidga sekretesskyddet för uppgifter om uppfinningar och forskningsresultat i handlingar som inges i ärenden hos statliga forskningsråd och vissa andra offentliga organ (III) samt upphävande av en bestämmelse i sekretesslagen om handlingar rörande virkesmätning (IV). — De nu aktuella lagstiftningsfrågorna har begränsad räckvidd. Med lösningen av frågorna kan inte lämpligen anstå i avbidan på resultatet av den allmänna översynen av sekretesslagstiftningen. Arbetet på denna översyn måste beräknas ta åtskillig tid i anspråk. Det förslag i ämnet som offentlighetskommittén har lagt fram i betänkandet »Offentlighet och sekretess» (SOU 1966:60) har under remissbehandlingen mötts av tungt vägande invändningar från flera remissinstanser med särskild sakkunskap beträffande sekretessfrågor. Bl. a. justitiekanslern (JK) och justitieombudsmannen (JO) har bestämt avstyrkt att förslaget läggs till grund för lagstiftning. Beredningarna i ärendet inom justitiedepartementet är visserligen ännu inte avslutade, men redan nu står det klart att det behövs ytterligare utredning innan förslag till ny sekretesslagstiftning kan föreläggas riksdagen. Direktiv för det fortsatta utredningsarbetet förbereds inom justitiedepartementet, och avsikten är att en ny kommitté skall tillsättas inom den närmaste tiden.

Utskottet har beslutat hemställa att behandlingen av punkterna I och II i propositionen skall uppskjutas till höstsessionen av innevarande års riksdag (utskottets memorial nr 19).

Departementschefen

Utvidgning av sekretesskyddet för uppfinningar och forskningsresultat

I ansökan om bidrag till forskningsverksamhet som ges in till statligt forskningsråd eller motsvarande organ brukar redogörelse lämnas för projekt till vilket bidrag söks. Det kan härvid bli fråga om att redovisa uppfinning eller forskningsresultat som inte tidigare har publicerats. Både ansökan och handlingar som fogas vid ansökningen blir allmänna handlingar i och med att de kommer in till ifrågavarande organ. I den mån handlingarna inte kan hänföras under någon av bestämmelserna i sekretesslagen utgör de offentliga handlingar som skall hållas tillgängliga för var och en.

Den patentlag som trädde i kraft den 1 januari 1968 innebär en skärpning i förhållande till vad som tidigare har gällt i fråga om s. k. nyhets hinder för patent. Till utgången av år 1967 gällde att uppfinning för att kunna patenteras inte fick vara beskriven i allmänt tillgänglig tryckt skrift

eller föremål för öppen utövning. I den nya lagen har nyhetskravet gjorts generellt, vilket bl. a. innebär att en uppfinning inte får patenteras om den har beskrivits i en handling som lämnats till myndighet hos vilken den skall vara tillgänglig för allmänheten enligt bestämmelserna om allmänna handlingars offentlighet.

Vid remissbehandlingen av det kommittéförslag som har legat till grund för gällande patentlag avstyrkte några remissinstanser att redovisning i offentlig handling skulle kunna utgöra nyhetshinder för patent. Handling som forskare ger in till statligt forskningsråd skulle då bli nyhetshinder för forskaren själv, om denne senare ville söka patent på i handlingen beskrivna projekt. En sådan bestämmelse skulle få allvarliga konsekvenser för forskningens nyttiggörande. Om förslaget likväl skulle genomföras måste möjligheter skapas att sekretessbelägga handlingar som kommer in till forskningsråd. I prop. 1966:40 med förslag till patentlag anförde jag (s. 83) med anledning av denna remisskritik att vad som anmärkts i fråga om offentlig handling som nyhetshinder för patent inte kunde föranleda att man skulle göra avsteg från principen att allt som har blivit känt skall utgöra nyhetshinder. Spörsmålet syntes dock böra beaktas vid utformningen av sekretessskyddet för ifrågavarande handlingar.

Sekretesslagen ger f. n. endast begränsade möjligheter att sekretessbelägga uppfinningar och forskningsresultat som redovisas i ansökningshandlingar till statligt forskningsråd eller motsvarande organ. Den enda bestämmelse som kan tillämpas i sammanhanget är 21 § sekretesslagen. Detta stadgande innehåller emellertid inga uttryckliga bestämmelser om sekretessbeläggning av uppfinningar eller forskningsresultat. Paragrafen ger trots det viss möjlighet att förordna om sekretess i fråga om uppfinningar och forskningsresultat, nämligen när dessa kan hänföras till »enskilda företags eller sammanslutningars affärs- eller driftförhållanden». I övrigt torde paragrafen inte medge sekretesskydd på förevarande område. Sålunda torde enskild person som inte driver någon form av företag stå utanför paragrafens sekretesskydd. Detsamma gäller företag eller sammanslutning när uppfinning eller forskningsresultat inte kan hänföras till företaget eller sammanslutningens »affärs- eller driftförhållanden». Mot bakgrund inte minst av de nya bestämmelserna i patentlagen om offentlig handling som nyhetshinder mot patent bör den brist i sekretesskyddet som sålunda föreligger nu avhjälpas. Det synes lämpligen kunna ske genom att man i ett tillägg till 21 § sekretesslagen särskilt anger att sekretesskydd — på samma villkor som nu finns upptagna i paragrafen — kan meddelas för enskilda personers, företags eller sammanslutningars uppfinningar eller forskningsresultat.

Även om jag föreslagit tilläggsbestämmelsen främst med tanke på sekretessbehov som kan uppkomma i samband med statlig stödverksamhet av det slag som nu bedrivs av forskningsråden och i framtiden avses komma att bedrivs av styrelsen för teknisk utveckling kommer den med den här föreslagna lydelsen att täcka också handlingar innehållande uppgifter om

uppfinningar och forskningsresultat som ges in till annat statligt organ. Någon befogad invändning synes inte kunna riktas häremot.

Upphävande av 22 § sekretesslagen

I 22 § sekretesslagen föreskrivs, att handlingar i ärenden rörande mättningsförrättning eller mättningsutgifter enligt lagen om virkesmätning inte får lämnas ut i vidare mån än som följer av nämnda lag. Bestämmelsen för-
anleddes av 1935 års lag om virkesmätning. Enligt denna lag fick Kungl. Maj:t för vissa fall föreskriva, att virkesmätning med anledning av virkesköp skulle ombesörjas av virkesmättningsnämnd, vars ledamöter förordnades av Kungl. Maj:t. Över allt som förekom vid mättningsförrättning skulle upprättas skriftlig handling. I lagen upptogs en särskild föreskrift, att enskilds förhållande till virkesmättningsnämnd inte fick i oträngt mål yppas. I motiven till 22 § sekretesslagen anförde föredragande departementschefen, att sistnämnda föreskrift i virkesmätningenslagen borde kompletteras med en föreskrift i sekretesslagen om sekretess beträffande handlingar i ärenden rörande mättningsförrättning eller mättningsutgifter. De upplysningar om virkesaffärer som kunde erhållas ur handlingar hos virkesnämnd skulle enligt departementschefen annars kunna utnyttjas till skada för köpare eller säljare av virke.

Enligt den nu gällande virkesmätningenslagen den 27 maj 1966 (nr 209) handhas virkesmättningsverksamheten uteslutande av enskilda organ. Bestämmelserna i 22 § sekretesslagen är därför numera obehövliga. Jag föreslår att paragrafen upphävs.

Utskottet

Utskottet har inte funnit anledning till erinran mot propositionen i nu förevarande delar och får därför hemställa,

att riksdagen måtte bifalla de under punkterna III och IV i proposition nr 126 framlagda förslagen.

Stockholm den 16 maj 1968

På konstitutionsutskottets vägnar:

GEORG PETERSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar Georg Pettersson (s), Torsten Andersson (cp), Erik Olsson (s), Carl Albert Anderson *(s), Sveningsson (h), fru Segerstedt Wiberg (fp), herrar Dahl (s), Sörlin *(s), Hernelius *(h) och Tistad (fp); samt

från andra kammaren: herrar Adamsson (s), Hamrin i Jönköping (fp), Henningsson (s), fru Thunvall (s), herrar Johansson i Trollhättan (s), Nelander (fp), Andersson i Billingsfors (s), Wennerfors (h) och Boo *(cp).

* Ej närvarande vid justeringen.